

LEVENO UNIVERSITETO LIETUVIŲ STUDENTŲ DRAUGIJOS „LIETUVA“ DOKUMENTAI

XX a. pradžioje Rusijos imperijoje buvo legalizuotas kunigų išvykimas studijuoti į Vakarų Europos universitetus. Tuo pasinaudojo kunigai ir vyko gilinti žinių į užsienio universitetus. Buvo vykstama į Romą, Fribūrą Šveicarijoje, Insbruką Austrijoje ir kitur. Nuošalyje neliko ir Leveno universitetas Belgijoje. Čia pirmojo dešimtmečio pabaigoje susispietė nemažas lietuvių kunigų būrelis, kurie daugiausia studijavo filosofijos dalykus. Studentai nesitenkino vien studijoms. Jiems rūpėjo visuomeninė veikla, rūpinimasis savo tėvynės reikalais, geresnis pasiruošimas darbui sugrįžus į Lietuvą. Tam geriausia veikimo forma buvo draugijos steigimas, apjungiančios universitete studijavusius studentus. Leveno universiteto lietuvių studentų draugija „Lietuva“ buvo įkurta 1909 m. liepos 2 d., kurios steigėjais buvo penki universiteto studentai. Įstatuose nurodytas toks draugijos tikslas: „pasiruošimas į tautišką darbą Lietuvoje“. Draugija plačios veiklos neišvystė ir nebuvo gausi. Ji veikė iki tol, kol Leveno universitete studijavo nors vienas studentas lietuvis. Draugiją sudarė šie asmenys: Pijus Bielskus, Jurgis Galdikas, Pranciškus Kuraitis, Antanas Maliauskis, Mečislovas Reinyš, Juozas Ruškys, Eduardas Stukelis, Simonas Šultė, Antanas Viskantas. Per savo faktinę dvejų metų veiklą draugija daugiausia dėmesio skyrė lietuviškos spaudos skaitymui, straipsnių rašymui lietuvių laikraščiams ir kitiems draugijos vidaus gyvenimo klausimams¹.

Publikacijoje skelbiami Leveno universiteto lietuvių studentų draugijos „Lietuva“ dokumentai: draugijos įstatai, susirinkimų protokolai. Archyvinė medžiaga saugoma Lietuvos centriniame valstybės archyve (f. 564, ap. 3, b. 268). Dokumentai skelbiami nekeičiant rašybos ir skyrybos.

Parengė Algimantas Katilius

¹ Algimantas Katilius, „Lietuvių studentų katalikų draugijos Leveno universitete XX a. pradžioje“, in: *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis*, Vilnius, 2011, t. 34, p. 166.

LIETUVIŲ JAUNUOMENĖS
TAUTIŠKAI-MOKSLIŠKA DRAUGIJA „LIETUVA“
BELGIJOS LOUVAIN'Ė (LÖVEN'Ė)

Įsteigėjai

1. Kunigas Antanas Viskantas²
2. „ Jurgis Galdikas³
3. „ Simanas Šultė⁴
4. „ Eduardas Stukelis⁵
5. „ Pijus Bielskus⁶

Įstatai

§ 1. Tikslas

Pasiruošimas į tautišką darbą Lietuvoje.

1° Draugai nori suvienytomis spėkomis:

- a) pažinti savo tautos dvasią, psichologiją, tautos jausmus, troškimus, budą, papročius, kalbą;
- b) tyrinėti tėvynės gyvenimo plėtojimąsi ir jo kliūtis. [l. 45v] Žodžiu, toli nuo tėvynės gyvendami stengsis atjausti tą, ką lietuviai žmonės jaučia, suprasti jų reikalus.

2° Taip susivieniję su tėvyne, draugai jieškos moksle ir svetimtaučių gyvenime vaistų tėvynės žaizdoms, priemonių jos kūno ir dvasios išlavinimui, pakėlimui.

3° Draugija „Lietuva“ kaip tautos šakutė, rūpinsis savo gyvavimu pa-

² Antanas Viskantas (1875–1940) – prelatas, 1907–1911 m. studijavo Leveno universitete ir gavo filosofijos daktaro laipsnį.

³ Jurgis Galdikas (1883–1963) – prelatas, studijavo Insbruko ir Leveno universitetuose, kur 1911 m. gavo filosofijos daktaro laipsnį.

⁴ Simonas Šultė (1875–1920) – kunigas, sociologas, filosofijos ir teologijos daktaras, 1907–1909 m. studijavo Leveno universitete.

⁵ Eduardas Stukelis (1884–1956) – prelatas, iki 1910 m. studijavo Insbruko ir Leveno universitetuose.

⁶ Pijus Bielskus (1880–1958) – kunigas, filosofijos mokslų daktaras, Lietuvos Respublikos prezidento kanceliarijos viršininkas, studijavo Fribūro ir Leveno universitetuose.

rodyti svetimtaučiams visos lietuvių tautos gyvavimą ir taip Europos akyse prikelti Lietuvą iš praeities užmiršimo.

§ 2. Priemonės

Tam tikslui bus:

1° Skaitomi laikraščiai, laiškais renkamos Lietuvos visuomeninį gyvenimą paliečiančios žinios, daromi susirinkimai. [l. 46]

2° Draugai pasiskirs savo specialiaškumui kokias nors visuomenės gyvenimo šakas ir stengsis pasikalbėjimuose su svetimtaučiais, raštuose, ekskursijose etc. ištirti tų gyvenimo šakų plėtojimąsi ir apsireiškimą Belgijoje (progai pasitaikius ir kitose šalise) ir sulyginti su Lietuva.

3° Draugijos nariai parašys į metus po vieną straipsnį, perskaitys juos par paprastą arba nepaprastą susirinkimą ir atspausdins lietuviškuose laikraščiuose. Straipsnių turinys ir platumas – neapribota, bylik tilptų rimtame laikraštyje.

4° Par draugijos susirinkimus draugai:

- a) dalysis paliečiančiomis Lietuvos visuomeninį gyvenimą žiniomis; [l. 46v]
- b) gvildens Lietuvai naudingus Belgijos (arba kitų šalių) visuomeninio gyvenimo apsireiškimus;
- c) svarstys Lietuvai naudingus užmanymus, pranešimus, straipsnius ir savus reikalus.

§ 3. Nariai ir jų priedermės

1° „Lietuvos“ nariais gal būti kiekvienas asmuo, kuris lietuviškai kalba ir nori dirbti draugijos tikslui.

2° Draugijos nariai yra dviejų rūšių:

- a) aktyviškieji
- b) ir garbės nariai

Pastaba: Garbės nariais gal tapti užsitarnavusieji „Lietuvos“ draugijai asmens.

3° Draugijos valdyba susideda iš trijų narių: raštininko ir jo dviejų padėjėjų, kurie [l. 47] visi yra renkami vieniems metams po vasaros vakacijų par pirmąjį arba antrąjį susirinkimą.

4° Narių priedermės:

1. Raštininkas:

- a) Priruošia medegą ir tvarką susirinkimams, paskiria susirinkimo vietą ir laiką ir visą tą praneša nariams trims dienoms prieš susirinkimą.
- b) Veda susirinkimus, užlaiko turta, atstovauja draugiją.
2. Pirmasis raštininkas padėjėjas veda protokolus.
3. Antrasis padėjėjas:
 - a) rupinasi laikraščių pargabenimu ir sutvarkymu.
 - b) užvaduoja anuodu reikalui atėjus. [l. 47v]
4. Visi nariai:
 - a) užsimoka įstojimo vi[e]ną franką ir metinio mokesčio du franku, arba daugiau pagal draugijos bedžeto priimtų skaitlinių;
 - b) kas mets rašo po vieną straipsnį (žiūr. § 2, 3°);
 - c) suteikia raštininkui medžiagos susirinkimų svarstymams.
5. Raštininkas su padėjėjais gali be susirinkimo nusprendimo privatiškai priimti naujus narius į draugiją, jeigu apie naujųjų narių įstojimo norą pranešę nariams per tris dienas nuo pranešimo negauna nuo jų jokio prieštaravimo.

5° Susirinkimai:

1. Paprasti susirinkimai daromi vi[e]ną kartą į mėnesį. [l. 48]
2. Paprastai susirinkimas tęsiasi vieną valandą, o svarbiausiuose dalykuose, didžiūmai sutikus, ne daugiau kaip dvi valand[as].
3. Pilnateisis susirinkimas yra, jei sueina nemažiau kaip 2/3 (du trečdaliu) visų narių.
4. Visi nutarimai daromi didžiūma balsų, bet svarbiuose atsitikimuose 2/3 balsų.

Pastaba: reikale raštininkas tur du balsu t. y. persvėrimui, jei balsai persiskirtų į dvi lygi pusi.

§ 4. Turtas

1. Lietuvos vėliava
2. Protokolų, įstatų ir dokumentų sąsiuviai. [l. 48v]
3. Išdas ir išdo knygos

§ 5. Draugijos likimas

Jeigu paskutinis „Lietuvos“ narys turėtų apleisti Louvain'ą, tai jis iduoda „Lietuvos“ įstatų, protokolų, dokumentų, išdo sąsiuvinius /knygas/ Louvain'o universiteto knygynui; išdo sąsiuvinius (knygas) Louvain'o universiteto knygynui; išdo gi pinigus su draugijos likimo pranešimu nu-

siunčia Šveicarijos Friburgo „Rutai“ arba jei jos nebus gyvos, tai Vilniaus „Mokslo Draugijai“, arba kitokiai Lietuvoje gyvuojančiai mokslo draugijai. Likimas tur but paženklintas ir protokolų knygose. Draugijos atgaivintojai praneša apie atgaivinimą tai draugijai, kuriai paskutiniu kartu tapus suteiktas išdas, bet pačio išdo neatsiima.

Galutinė pastaba: 2 VII 1909 draugo Šultės kamba[l. 49]ryje susitikę nariai įsteigėjai priėmė šioje išvaizdoje Draugijos įstatus ir išsirinko į valdybą šias asmenis:

Raštininku draugą Bielskų.

Pirmuoju padėjėju draugą Viskantą.

Antruoju padėjėju draugą Šultę.

PROTOKOLŲ KNINGA

Nr. 1

Lietuvių jaunuomenės tautiškai mokslinės draugijos „Lietuva“ Belgijos Louvain'e (Löven'e) visuotinio susirinkimo Protokolas

1909 m. lapkričio 8 d. susirinkimas atsitiko Kun. Bielskaus kambaryje Leono XIII Seminarijoje namuose Extension. Į Susirinkimą atvyko 6 asmens: keturi senieji nariai ir du naujai Valdybos priemtu kun. Kuraitis⁷ ir Reinis⁸ abu Theol[ogijos] Mag[istrai]. Pirmininkas atidaro susirinkimą, prakalba, išreikšdamas džiaugsmą naujų narių įstojimo dėlei. Nurodė jis Draugijos tikslą ir savo prakalbą užbaigė Maironio⁹ žodžiais. Čia reikia pridurti, kad apskelbimas naujų narių priemimo buvo priimtas rankų ratavimu (plojimu).

Susirinkimui programa pirmininko paskirta buvo: 1) „Lietuvos“ įsikurimo istorijos perskaitymas, 2) Valdybos išrinkimas, 3) laikraščių parsigabenimas, 4) darbų Draugijos narių pasidalijimas, 5) Įstatų paržiūrėjimas, 6) liuosi sumanymai.

1) Kun. Viskantas perskaitė trumpai Draugijos „Lietuvos“ istoriją, minėdamas iš pradžių, kad tai ji nesanti galutinėje formoje, daug faktų minėtinų praleista esą. Įnešti kai kurie pataisymai, ant galo nutarta atiduoti tą dokumentą keturiems nariams [l. 52v] įsteigėjams, kurie jį išdirbtų galutinai.

2) Dr[au]gijos Valdybos rinkimas: išrinkta į raštininkus Kun. Viskantas, o jam į padėjėjus paeiliui kunigai Reinis ir Stukelis.

3) Laikraščių parsigabenimas – nutarta parsigabenti šiuos: 1) Viltis, 2) Lietuvos Žinios, 3) Šaltinis Seinų, 4) Vienybė, 5) Lietuvos Ukininkas, 6) Rygos Garsas, 7) Draugija, 8) Vadovas, 9) Šaltinis (Tilžės), 10) Birutė; jau gaunami: 11) Kova (iš Amerikos) ir 12) Draugas Amerikos. Tuos laikraščius nutarta išrašyti ant šių sąlygų, jeigu redakcijos sutiktų siųsti laikraštį veltui, o pargabenimas būtų apmokamas mūsų.

⁷ Pranciškus Kuraitis (1883–1964) – prelatas, filosofas, VDU profesorius, 1909–1911 m. studijavo Leveno universitete ir apgynė filosofijos daktaro disertaciją.

⁸ Mečislovas Reiny (1884–1953) – arkivyskupas, 1909–1912 m. studijavo Leveno universitete ir apgynė filosofijos daktaro disertaciją.

⁹ Jonas Mačiulis-Maronis (1862–1932) – prelatas, poetas.

Tam tikslui paskirtas visas Draugijos budget [biudžetas] ir nutarta dar sumesti aukų po 3,50 fr. teip kad viso ko būtų 35 fr. Laikraščių išrašymas pavestas Kun. Eduardui Stukeliui.

Nesant laiko posėdis turėjo užsibaigti 3 mušus.

Po vakarienės buvo papildymo posėdis, kuriame pakalbėta link vietos ir budo laikraščių ėjimo iš vienu rankų į kitas. Nutarta: prašyti Seminarijos prezidento pavesti tam tikslui vieną [neaiškus žodis] salią. Tai padaryti apsiėmė Kun. Bielskus.

Louvain, 1909 m.

Lapkričio 8 d.

Susirinkimo vedėjas ir Draugijos

Raštininkas P. Bielskus

Raštininko padėjėjas A. Viskantas [l. 53]

Nr. 2

„Lietuvos“ Draugijos paprastojo susirinkimo Protokolas

Susirinkimas įvyko gruodžio 8 d. 1909 m. Kun. Bielskaus bute.
Pradžia 2 val. popiet. Susirinkimą veda Draugijos Raštininkas Kun. Viskantas.

Susirinkimas šiaip elgėsi:

- 1) Praėjusiojo „Lietuvos“ susirinkimo protokolą priėmė.
- 2) Įgaliavo Kun. Stukelį surinkti nuo narių mokesčius sulig Draugijos Įstatų ir praėjusiojo susirinkimo nutarimų,
- 3) „Lietuvos“ Valdybą įgaliavo sustatymui ir apgarsinimui taisyklių normuojančių naudojimąsi Draugijos skaitykla,
- 4) „Lietuva“ sutiko prisidėti prie Lietuvių Katalikų Studentijos Sajungos be diskusijos jos įstatų, kadangi jie jau buvo visų narių anksčiaus perdiskutuoti par tam tikrą susirinkimą,
- 5) „Lietuvos“ Valdyba, atskirų asmenų lėšomis išrašydama į Draugijos skaityklę laikraščius, gali tartis su redakcijomis „Lietuvos“ vardu be visuotinos Jos susirinkimo,
- 6) nutarė išrašyti „Lietuvaite“ ir „Garnį“,
- 7) „Litwa'os“ užprenumeravimą atmeta (keturiais balais prieš du), kadangi minėtojo laikraščio redakcija nesutiko siuntinėti laikraščio [l. 53v] toms pat išlygomis, kuriomis gaunami kiti laikraščiai,

8) „Lietuva“ Amerikos laikraštį nutarė išrašyti veltui, nemokant net ir prisiuntimo išlaidų; dviem nariams pasisiūlius prisiuntimo išlaidas užmokėti, susirinkimas ant t[o] sutiko.

Prie darbo, nurodomojo Draugijos Įstatais, pasiskirstimui apsiėmė:

- 1) Kun. Viskantas tyrinėti tris Belgijos politiškai sociališkas partijas,
- 2) Kun. Stukelis studentų gyvenimą, 3) Kun. Bielskus parapijų organizacijas.

Susirinkimas užsibaigė 3 v. 25 m. popiet.

Louvain

Gruodžio 8 d. 1909 m.

„Lietuvos“ Draugijos
Raštininkas A. Viskantas
Raštininko Padėjėjas M. Reinis [l. 54]

Nr. 3

„Lietuvos“ Draugijos paprastojo susirinkimo protokolas

Susirinkimas atlikta sausio 15 d. 1910 m. Kun. Bielskaus bute. Prasidėjo 1 val. 30 m. po pietais. Draugijos Raštininkas Kun. Viskantas veda susirinkimą. Susirinkimui atvyko visi „Lietuvos“ nariai, išskyrus Kun. Stukelį; kurio tuo tarpu nėra Louvain'e.

Pirmiausiai svarstoma praėjusiojo susirinkimo protokolo priėmimą. Nutarta, kad susirinkimas priima minėtąjį protokolą, padarius jame susirinkimo nurodytąsias permainas. Toliau, Raštininkas praneša, kad „Lietuva“, gavo nuo steigiamosios Lietuvių Katalikų Sąjungos organizacinio komiteto pakvietimą nurodyti vietą busimosios Sąjungos Valdybai. Po ilgų ginčų klausimas pastatyta ant balsavimo. Trimis balsais prieš du išrinkta Louvain'as. Eina trečias klausimas – laikraščių skaitymo pasidalinimas. Nutarta, visus lietuvių laikraščius skaityti. Geresniam darbo atlikimui draugai šiaip skaitymą pasiskirstė: Bielskus – Rygos Garsą, Draugą ir Lietuvaite; Kun. Galdikas – Vienybę ir Lietuvos Ukininką; Kun. Kuraitis – Šaltinį ir Lietuvą (Amerikos laikraštį); Reinis – Draugiją [l. 54v] ir Lietuvos Žinias; Kun. Viskantas – Viltį ir Kovą; Kun. Stukeliui palikta – Vadovas, Birutė ir Garnys.

Be to, dar susirinkimas pažymėjo, kad draugai gali užsimainyti tarp savęs apsirinktais laikraščiais.

Susirinkimas pasibaigė 3 v. 15 m. popiet.

Louvain

Sausio 5 d. 1910 m.

„Lietuvos“ Draugijos
Raštininkas A. Viskantas
Raštininko Padėjėjas M. Reinis [l. 55]

Nr. 4

„Lietuvos“ Draugijos paprastojo susirinkimo Protokolas

Susirinkimas įvyko 17 vasario. Pradžia 2 v. 5 m. popiet. Kun. Maliauskis¹⁰ į susirinkimą neatėjo. Susirinkimą veda Draugijos raštininkas Kun. Viskantas.

Priimta praėjusiojo susirinkimo protokolas.

Raštininkas pranešė susirinkimui apie įstojimą Draugijon „Lietuva“ naujo nario Kun. Maliauskio.

Išrinkta į L.K.St. Sąjungos Valdybą šie asmenys: Galdikas Jurgis, Kuraitis Pranciškus, Maliauskis Antanas ir Viskantas Antanas.

Ataskaita apie perskaitytuosius laikraščius Kun. Kuraičio ir Reinio diskusija.

Susirinkimas užsibaigė 3 val. 30 m.

Louvain

Vasario 17 d. 1910 m.

„Lietuvos“ Draugijos
Raštininkas Viskant[as]
Raštininko Padėjėjas M. Reinis [l. 55v]

¹⁰ Antanas Maliauskis (1877–1941) – kunigas, filosofijos ir politikos mokslų daktaras, VDU profesorius, 1906–1912 m. studijavo Fribūro ir Leveno universitetuose.

Nr. 5.

„Lietuvos“ Draugijos paprastojo susirinkimo
Protokolas

Susirinkimas įvyko kovo 17 d. pusę penktos po pietų, vedant Kun. Viskantui jo paties bute. Susirinkime nebuvo Kun. Bielskaus ir Maliauskio.

Visu pirma priimta praėjusiojo susirinkimo protokolą. Paskiaus svarstyta L.K. Stud. Sąjungos Valdybos pranešimą: 1) sumanymą L.K. Studentijai skyrių „Draugijoje“ įsteigti, 2) paklausimą link priemonių Sąjungos narių skaitliaus padidininimui rašyti apsiemimo ir 3) Kun. Dambrausko¹¹ pakvietimą šelpti „Draugiją“ raštais. Susirinkimas pilnai pripažindamas reikalingumą sukoncentruoti L.K. Studentų raštinių veikimą, išranda, kad tuotarpu negalima būtų tai įvykdinti „Draugijos“ skyriaus formoje. Susirinkimas išranda geistina, kad L.K. Studentijos rašliavinis veikimas visgi susikoncentruotų „Draugijoje“, kad ir po pavardinimu „iš studentijos gyvenimo“. Kas link aprašinėjimo kitų tautų moksleivijos padėjimo ir veikimo ir nurodymo, link kokių šalių „Lietuva“ tai apsiemtų, išrasta, kad juokių apsiemimų tuotarpu daryti esą negalima; o progai pasitaisius ir aprašinėjant studentijos gyvenimą – tai pirmenybė reikėtų duoti Belgijai. [l. 56]

Antrasis punktas nesvarstytinas kaipo bereikalingas daugumai „Lietuvos“ narių esant Sąjungos Valdyboje.

Tretysis punktas priimtas taipogi kaipo nereikalaujās jokio svarstymo.

Po to perskaityta Kun. Galdiko laiškas į „Lietuvos“ Valdybą, kuriame cituojama dviejų Rymo Universitatės studentų Reklaičio¹² ir Šovos¹³ atsakymas, duotas Kun. Galdikui ant jo pakvietimo prisidėti prie L.K.St. Sąjungos par „Lietuvą“. Minėtųjų Rymo studentų laiškas skamba, kad jie „visai maloniai ir noriai prisijungia prie Sąjungos par Lietuvą ir prižada, kiek spēkos daleis, draugiai darbą remti“. Kun. Viskantas išreiškė nuomonę, kad iš šito teksto joku būdu negalima išvesti, kad Kun. Galdikas būtų įgaliuotu minėtųjų studentų vardu prašyti „Lietuvos“ priimti juos į savo narius. Susirinkimas gi priešingai pripažino Kun. Galdiko žingsnį teisėtu. Nutarta minėtuosius Rymo lietuvius studentus į „Lietuvos“ narius priimti šiomis

¹¹ Aleksandras Dambrauskas-Adomas Jakštas (1860–1938) – prelatas.

¹² Kazimieras Rėklaitis (1887–1962) – marijonas, filosofijos ir teologijos daktaras, 1908–1914 m. studijavo Romoje Grigaliaus universitete.

¹³ Daugiau duomenų nerasta.

sąlygomis. Valdyba Lietuvos šių minėtiesiems studentams tris kartus per metus žinias apie Draugijos veikimą, o kas link didesnio su jais susižinojimo skaitliaus reikalui esant palikta spręsti pačiai Draugijai par susirinkimus. Minėtieji studentai rašys po vieną straipsnį į metus ir praneš, kokiame lietuviškame laikraštyje jie atspausdinti. Be to jie duos „Lietu[l. 56v]vai“ tris kartus į metus žinią apie savę ir mokės Jai po vieną franką. Kas link priedermių ir atžvilgio į Sąjungą jie prisilaikys Josios įstatų.

Tokiomis pat sąlygomis priemtas ir Innsbruk'o studentas Kun. J. Bakšys¹⁴, nors Kun. Viskantas prieštaravo, remdamasis tuo, kad tas studentas į Galdiką rašytame laiške vien tik jo patarimo klausia, par kokią draugiją prie L.K.St. Sąjungos prigulėti, o visai jo tuo pačiu neįgalioja prašyti Lietuvos priimti jį į sąnarius. Jiems tai praneš Kun. Galdikas. Susirinkimas užsibaigė 7 mušus.

Louvain.

Kovo 17 d. 1910 m.

„Lietuvos“ Draugijos

Raštininkas Viskantas

Raštininko Padėjėjas M. Reinis [l. 57]

Nr. 6

„Lietuvos“ Draugijos paprastojo susirinkimo Protokolas

Susirinkimas įvyko dviem atvejais 24 balandžio nuo 1 v. 50 m. iki 3 v. 30 m. popiet ir 26 balandžio nuo 2 v. iki 3 v. popiet. Kun. Viskanto bute. Kun. Maliauskio visai nebuvo, o Kun. Bielskus tik 24 balandžio. Susirinkimą veda Kun. Stukelis. Priimta paskutiniojo susirinkimo protokolas.

„Lietuva“ sutiko priimti į L.K.St. Sąjungos narius Krokavos Universitėtės studentų Draugiją, susidedančią iš Kairiūkščio¹⁵, Čepulevyčiaus¹⁶ ir Kosinskio¹⁷.

¹⁴ Juozas Bakšys (1884–1925) – kunigas, teologijos daktaras, 1908–1912 m. studijavo Insbruko universitete.

¹⁵ Vladas Kairiūkštis (1887–1965) – gydytojas, studijavo mediciną Krokavos ir Kazanės universitetuose.

¹⁶ Daugiau duomenų nerasta.

¹⁷ Daugiau duomenų nerasta.

Kun. Viskantas perskaitė straipsnį „La justice d'un peuple qui réclame la justice“ (apie santykius lenkų su lietuviais) skiriamą į francuzų laikraščius.

Kun. Kuraitis perskaitė Foersterio¹⁸ straipsnio vertimą, užvardytą „Šių laikų studentai ir Katalikų Bažnyčia“, manomą talpinti „Draugijoje“.

Reinis perskaitė „Šaltiniui“ skiriamą straipsnį: „Žmogaus gyvenimas tikėjimo šviesoje“.

Šie visi straipsniai priimti kaip „Lietuvos“ įstatais reikalaujamo nuo Jos narių darbo atlikimas.

Klausime, svarstytame ant praėjusiojo [l. 57v] susirinkimo apie prisidėjimą Rymiečių ir Innsbrukiečio prie Sąjungos par Lietuvą, dabar iš naujo peržiūrėjus Innsbrukiečio K. Bakšio laišką rašytą į Kun. Galdiką, pasirodė, kad ten yra žodžiai: „Meldžiu man parašyti prie kurios Draugijos turiu prigulėti ar prie Tamstų ar prie Freiburgiečių“ ir dar „Taigi galite Tamsta manę už Lietuvių Katalikų Sąjungos narį skaityti“. Tie žodžiai yra užtekstinu Kun. Galdiko įgaliojimu; pagalios Kun. Galdikui pranešus jiems apie „Lietuvos“ nutarimą, jie savo atsakymuose jau kalba tik apie jų priedermių atlikimą. Iš čia aišku, kad susirinkimas suprato minėtųjų asmenų mintį ir pasielgė teisėtai.

Louvain

balandžio 26 d. 1910 m.

„Lietuvos“ Draugijos
Raštininkas Viskantas
Raštininko Padėjėjas M. Reinis [l. 58]

Nr. 7

Visuotiniojo „Lietuvos“ susirinkimo protokolas

Susirinkimas įvyko 3 liepos Kun. Viskantui vadovaujant. Susirinkiman atėjo 5 nariai. Pradžia 1 v. 30 m. popiet.

Vienas iš valdybos narių davė ataskaitą iš piniginio „Lietuvos“ stovio už praėjusius metus.

Esant kasoje nepritekliaus 2 f. 68 c. susirinkusieji nutarė sumesti 2 fr. 68 c. nepritekliaus panaikinimui.

Laikraščių siuntinėjime, palikta status quo.

¹⁸ Friedrich Wilhelm Foerster (1869–1966) – vokiečių pedagogas.

„Lietuva“ išrinko Kun. Kuraitį delegatu į būsimąjį L.K.St. Sąjungos susirinkimą.

Susirinkimas pasibaigė 1 v. 40 m. popiet.

Louvain

3 liepos 1910 m.

„Lietuvos“ Draugijos
Raštininkas Viskantas
Raštininko Padėjėjas M. Reinis [l. 58v]

Nr. 8

Paprastojo „Lietuvos“ susirinkimo protokolas

Susirinkimas įvyko 30 spalio š. m. kun. Viskanto kambaryje.

Pradžia – 2 v. 45 m. po pietų vadovauja Draugijos Raštininkas kun. Viskantas.

Susirinkimo rezultatai:

1. Raštininkas praneša susirinkimui apie naujo nario J. Ruškio¹⁹ įstojimą Draugijon „Lietuva“.

Iš Louvain'o išvažiavo kun. Bielskis ir kun. Stukelis.

2. Raštininko padėjėjas perskaitė apie Draugijos veikimą praėjusiais mokslo metais.

3. Rinkimai į „Lietuvos“ valdybą.

Išrinkta: Į Raštininkus (pirmininkas) Kun. Maliauskis

į R[aštinin]ko padėjėjus J. Ruškis ir kun. Kuraitis.

4. Kun. Pr. Kuraitis, Louvain'o „Lietuvos“ delegatas į Lietuvių Studentų Katalikų Sąjungos susirinkimą, perskaitė apie to susirinkimo rezultatus. Tarp ko kito susirinkimas prašė „Lietuvos“, kad

a) paduotų rimtesnių knygų recenzijas, ypač iš filozofijos ir gamtos mokslų srities ir geresnių laikraščių peržvalgą ypač filozof[inio] turinio; [l. 59]

b) paduotu „Draugijai“, jei tai bus galima, filozofijinio judėjimo ir visuomenės gyvenimo kroniką ir parašytu apie studentijos stovį ypač Belgijos ir Francijos;

c) pasirupintų pagaminti į „Draugą“ bent tris straipsnelius per šiuos 1910–11 mokslo metus

¹⁹ Juozas Ruškis (1888–?) – kunigas.

d) tuojaus praneštų apie tą, ką čia apsiima padaryti pradžioje m[okslo] metu Sąjungos Valdyba.

Susirinkimas užsibaigė 2 v. 45 m.

Louvain

Spalio 30 d. 1910 m.

„Lietuvos“ Dr[augijos]
Raštininkas A. Maliauskis
Raštininko padėjėjas J. Ruškis [l. 59v]

Nr. 9

Paprastojo „Lietuvos“ Draug[ijos] susirinkimo Protokolas

Susirinkimas įvyko 27 d. lapkri[čio] – [19]10 m[etų] kun. Maliausio kambaryje (Mieste). Pradžia 2 v. 40 m. po pietų. Vadovauja Draugijos Raštininkas Kun. Maliauskis.

Priimta praėjusio susirinkimo protokolas. Toliau svarsto kas kokias recenzijas rašinės į „Draugiją“:

J. Galdikas – Revue philosophique

Viskantas – Social catholique

Reinys – Rev. Néo-Scolastique

Kuraitis – Philosophiches Jahrbuch

Maliauskis – Kroniką.

Raštai nutarta siuntinėti (į Redakcijas) kiekvieno mėnesio pirmąją dieną.

Parašyti 3 straipsnius į „Drauga“ principališkai priimta, bet kas juos rašys – ne nutarta.

Klausimas gi – kas užsiims Francijos ir Belgijos studentijos tyrinėjimu – lieka klausimu.

Draugijos Raštininkas Kun. Maliauskis perskaitė savo straipsnį „Jau nuomenės ištvirkimas“; straipsnis skiriamas į „Šaltinį“.

Pranešta, kad kun. Širvidas aukaujau „Lietuvos“ Dr[augijos] reikalams fr[ankus]. [l. 60]

Susirinkimas užsibaigė 3 v. 10 min.

Louvain

27. XI. 10

„Lietuvos“ Dr[augijos]
Raštininkas A. Maliauskis
Raštininko padėjėjas J. Ruškis. [l. 60v]

Nr. 10

Paprastojo „Lietuvos“ draug[ijos] susirinkimo
Protokolas

Susirinkimas atsibuvo 24 gruodžio 1910 m. Kun. Viskanto kambaryje. Pradžia – 7 v. 5 m. vakare. Susirinkimą vedė Draugijos Raštininkas k[u]n. Maliauskis

Prajėjusiojo susirinkimo protokolas priimtas

Visu pirmu buvo svarstyta apie laikraščius: kokius išsirašyti kitiems metams ir kokius nustojus išsirašinėti. Kitiems metams nutarta išrašyti šie laikraščiai:

Draugija

Vienybė

Lietuvos žinios

Lietuvos Ukin[inkas]

Visuomenė

Vadovas

Šaltinis

Rygos Garsas

Draugas

Kova

Lietuvių Tauta

nebeišrašyti – sekantieji:

Birutė

Lietuvaitė

Ateneum Kaplańskie [l. 61]

Toliaus nutarta surinkti metinį narių mokestį.

Paskiau kilo klausimas, ar duoti kun. Bielskui ir kun. Širvidui²⁰ Draugijos Garbės Nario vardą (Jiedu [...] pa[a]ukavo Draugijos naudai kiek pinigų). Dauguma balsų (5 prieš 1) priimta.

Po to įvyko valdybos narių vardų permainingas:

Raštininko į Pirmininkus

Io padėjėjo į Sekretorius

2o “ į Kningininkus.

Kun. M. Reinis perskaitė referatą: „Formalizmo, pasišventimo ir indivi-
dinio darbo klausimai draugijų gyvenime“.

²⁰ Daugiau duomenų nerasta.

Ant galo nutarta išreikšti Redakcijoms padėką už laikraščiu siuntinėjimą 1910 metais.

Susirinkimas pasibaigė 9 v. vak[aro].

Louvain

1911 [1910] XII/24.

„Lietuvos“ Draug[ijos]
Pirmininkas A. Maliauskis
Sekretorius J. Ruškis [l. 61v]

NR. 11

Paprastojo „Lietuvos“ Draug[ijos] susirinkimo Protokolas

Susirinkimas įvyko 26 vas[ario] 1911 m. kun. Viskanto kambar[yje] 1 v. 45 m. po pietų. Vadovauja Dr[augijos] Pirmininkas

1. Praėjusiojo susirinkimo protokolas priimtas.

2. Svarstyta apie metinį mokestį kaipo Draugijos taip lygiai ir Sąjungos reikalams. Pasirodo jau esą visų užmokėta.

3. Kur dėti Garbės Narių atsiustosius Dr[augijos] reikalams pinigų? Išmokėti pernykščias skolas, o kas atlieka – lieka Dr[augijos] išde.

4. Kalbėta apie straipsnių rašymą į neužilgo turinčio pasirodyti nauja laikraštį. Pažadėta parašyti:

Pr. Kuraitis 5 str.

Viskantas 1

Maliauskis 1

Galdykas 1

Reinis 1

5. Nutarta išrašyti „Algemeine Lithau[i]sche Rundschau“

6. J. Galdykas perskaitė straipsnį „Doros krizis Francijoje“ [l. 62]

Susirinkimas užsibaigė 3 v. 25 m.

Louvain

26. II. [19]11

„Lietuvos“ Dr[augijos]
Pirmininkas A. Maliauskis
Sekretorius J. Ruškis [l. 62v]

Nr. 12

Paprastojo „Lietuvos“ Draug[ijos] susirinkimo
Protokolas

Susirinkimas atsibuvo 4.III.[19]11 Kun. Reinio kambaryje 11 v. 50 prieš pietus. K[u]n. Viskanto nebuvo. Vadovauja Dr[augijos] Pirmininkas.

Praėjusio susirinkimo protokolas priimtas.

M. Reinis perskaitė straipsnį „Pasaulėžvalgos igyjimo kelias“, kurs autorius skiriamas į „Ateitį“. Susirinkimas užsibaigė 12 v. 50 m. prieš pietus.

Louvain

1911 III 4

„Lietuvos“ Dr[augijos]
Pirmininkas A. Maliauskis
Sekretorius J. Ruškis [l. 63]

Nr. 13

Paprastojo „Lietuvos“ Dr[augijos] susirinkimo
Protokolas

Susirinkimas atlikta 18 bal[andžio] – [19]11 m. kun. Viskanto kambaryje. Prasidėjo 1½ po pietų. Sus[irinkimą] veda Dr[augijos] Pirmininkas.

Praėjusio susir[inkimo] protokolas priimta be jokių permainų.

Ant susir[inkimo] perskaityta kun. Viskanto straipsnis: „Kaip tai kairių savo kojomis vaikščiojama“. Straipsnis parašyta feljetono formoje, jis autoriaus skiriamas į „Ateitį“.

Susirinkimas užsibaigė 3 v. 21 m. po pietų.

Louvain

18.IV.[19]11

„Lietuvos“ Dr[augijos]
Pirmininkas A. Maliauskis
Sekretorius J. Ruškis [l. 63v]

Nr. 14
Paprasčio „Lietuvos“ Dr[augijos] susirinkimo
Protokolas

Susirinkimas atsibuvo 21 geg[užės] – [19]11 m. M. Reinio kambaryje. Pradžia 1½ v. po pietų. Vadovauja Dr[augijos] Pirmininkas. Ant susirinkimo] nebuvo Viskanto.

Paskutiniojo susirinkimo] protokolas priimta.

Visu pirmu nutarta padėkoti kun. Dambrauskui už dovaną „Rudens Aidai“ Draugijos nariams.

Paskiau buvo perskaitytas referatas: „Keli žodžiai apie dorinės kultūros reikalus“, skaitė k[un.] Kuraitis (jis ir autorius); straipsnis autoriaus skyriamas į „Ateitį“. Susirink[imas] užsidengė 2 v. 10 m. po pietų.

Louvain

21.V.[19]11

„Lietuvos“ Dr[augijos]
Pirmininkas A. Maliauskis
Sekretorius J. Ruškis [l. 64]

LIETUVIŲ JAUNUOMENĖS TAUTIŠKAI-MOKSLIŠKOS
DRAUGIJOS „LIETUVA“ BELGIJOS LOUVAIN'E (LÖWEN)
LIKIMAS

„Lietuvos“ įstatų § 5 (Draugijos likimas) reikalauja, kad paskutinis „Lietuvos“ narys, apleisdamas Louvain'ą įteiktu Louvain'o universitatės kningynui „Lietuvos“ įstatų, protokolų, dokumentų, išdo sąsiuvinius, o Friburgo „Rutos“ Draugijai išdą ir „Lietuvos“ likimo pranešimą (apie vėluvą ir kningyną neminima).

Aš, paskutinis „Lietuvos“ narys, apleisdamas Louvain'ą, apsvarščiau dabartines aplinkybes ir randu visai nereikalingu ir nenaudingu palikti Louvain'o universitatės kningynui įstatais minimus dalykus, todelei visą „Lietuvos“ turta, butent:

- 1 vėluvą
- 2 kningyną
- 3 įstatų (sąsiuvinius) raštus
- 4 protokolų kningą
- 5 dokumentų lapus
- 6 išdo lapus
- 7 išda (20 frs. 27 cent.; iš čia turėsiu atimti persiuntimo išlaidas) siunčiu Šveicarijos Friburgo „Rutai“.

Reikalui esant nei busiant, apsiimu duoti pasiteisinimą iš savo pasielgimo, kuriuo dalinai permainingiau įstatų § 5 parėdymą.

M. Reinis

Louvain, 19 birželio 1913 m. [l. 64]

LOUVAIN'O „LIETUVOS“ DR[AUGIJOS] ATSKAITA
IŠ PIRMOJO MOKSLO PUSMEČIO
(NUO 30 SP[ALIO] 1910 – 30 KOV[O] 1911)

Per tą periodą įvyko 5 draugijos susirinkimai; ten perskaityta 4 referatai – 2 iš jų paskirta į laikraščius.

Apart to dar parašyta: 3 straips[niai] į laikraščius 15 recenzijų; 1 kronika iš socialinio gyvenimo.

Prie to dar vedama 4 laikr[aščių] recenzijos:

Revue philosphique

Social catholique

Revue Néo Scolastique

Philosophisches Jahrbuch

kas tečiaus nevisados išpildoma.

„Lietuvos“ dr[augijos] sekretorius J. Ruškis

Louvain 1911 III 30 [l. 39]

LOUVAIN'Ų LIETUVIAI STUDENTŲ DRAUGIJAI
„LIETUVAI“

Draugai studentai!

Supratimas organizacijinių iegų svarbumo suvedė mus į draugijas. Jose randame pagelbą įvairiuose dalykuose. Jos kursto mūsų prakilnių idealų ugnį; jos mums padeda geriaus pažinti mūsų tėvynės vargus, suprasti jos reikalus; jos suteikia paramą mūsų raštiniame darbe; jose kaipkada reikalui atėjus galime gauti ir medžiaginę tam kartui pašalpą.

Rimtai nariams žiūrint į ateitį ir į savo priedermes kaip kurių mūsų draugijų veiklumo atbalsiai toli, toli atsiliepia; jie pasiekia net brangios tėvynės padangę; juos išgirsta rimtų Lietuvos laikraščių redakcijose ir rimti Lietuvos veikėjai.

Rimtų, veiklių žmonių draugijoje įstengi nekartą padaryti tai apie ką sau vienas nebutum išdrįšęs ne svajoti; geriems draugams remiant darbų sunkenybė daug ir labai daug susimažina.

Kas kartą vis labiau ir labiau galima patemyti mūsų visuomeniniame gyvenime gilesnį supratimą šios paprastos krikščionių draugijinės doros taisyklės: žmogau, atsakysi prieš Dievą netiktai, ką patsai vienas gali padaryti, o nepadarai, bet ir už tai ka su kitais susidėjęs galėtum padaryti, o daryti nesuripini. Turime todėl savo tėvynėje įvairias draugijas kultūrinių reikalų aprupinimui. Kur galima, ir atskyrų draugijų santikiai stengiamasi suracijonalizuoti; tam tikslui steigiamas draugijų sąjungos.

Nevienam, kiek žinome, ir iš mūsų draugų studentų atejo į galvą mintis apie reikalingumą lemčiau sutvarkyti su organizacijinių iegų pagelba santykius tarp visos augštuosius mokslus einančios lietuvių katalikų jaunomenės. [l. 88]

Mums ištikro turi būti svarbu geriaus, kiek galima, tarp savęs susipažinti, sužinoti kas, kaipkur, prie kokio ateities darbo tėvynėje rengiasi. Norint tiksliai ir samoningai bendromis iegomis varyti ateityje Lietuvoje kultūrinį darbą, mums juk butinai reikalinga išsidirbti tam tikslui, kur ir kiek galima, bendras pažiuras. Pirmučiausiai juk mes turim butinai jau dėdami mūsų bendriems reikalams idėjinį pamatą sueiti į nuomonių vienybę sulyg dviejų dalykų sulyg lietuviškumo ir katališkumo. Mes negalime neturėti omenyje kad nemaža išėjusių mokslus lietuvių užmiršę savo šventas priedermes sveltimiems tarnauja, o tuotarpu visokių atejunų ir išgamų ir taip nuvargusioje mūsų tėvinėje vardan kitų tautų kultūros ir politikos reikalų šiaip ar kitaip

varoma nelemtas ištautinimo darbas. Mes negalime neatkreipti atidžios į tai, kad kaikurie išėję mokslus lietuviai katalikai nesirupina katalikų tikėjimo iegų suvartojimu mūsų visuomenės gyvenimo ligoms gydyti, įvairių rūšių vargams mažinti, visakeriopai tėvynės gerovę didinti.

Mums negali būti vistiek, kad vardan šiokios ar kitokios partijinės ideologijos temdoma mūsų brolių protas, kad vardan žemesnės kultūros blizgučių silpninama jų prote ir širdyje doros pamatai, griunama jų siejoj praktinus tikėjimo idealiai; mums negali būti vistiek, kad vardan tariaimosios vienuose dalykuose geryneigos butu trukdoma geryneiga kur kas svarbesnių reikalų srytyje.

Toliaus mums negali nerupėti klausimas, kaip čia naudingiau jau dabar, studentavimo laikuose, suvartojus tėvynės labai mūsų mokslinės iegos, mūsų rašiniai.

Pagalios mums turi butinai rupėti ir skiriamosios lietuviams katalikams studentams pašalpos likimas. Mūsų šelpimas draugijos skundžiasi, kad, nesant tam tikros lietuvių katalikų studentijos organizacijos, skiriamoji pašalpa tenkanti kaipkada ne tam, kam ji tekti turētu. [l. 89]

Neatidėtinas reikalingumas sutvarkymo šelpimo reikalų privertė galutinai kaikuriuos mūsų, draugus pereiti prie minėtų minčių vykynimo; tam tikslui jie kreipėsi į Louvain'o universitatės lietuvius studentus, kad šie pasirupintu „Lietuvių Katalikų Studentijos Sajungos“ įkurimu. Louvain'o lietuviai mielai sutikę patarnauti lietuvių katalikų studentijos labai išrinko įsteigimui minėtos Sajungos Organizacijinį Komitetą.

Suprazdami jo visą svarbumą ir jo įvykinimo ir tai neatidėliotino įpač iš šelpimo reikalų žvilgsnio butiną reikalingumą pasirūžome pradėti organizavimo darbą kreiptis minėtos Sajungos įkūrimo reikale į įvairių miestų lietuvių katalikų studentų draugijas. Tam tikslui ir rašome šį atsišaukimą į Draugus Studentus, pridėdami steigiamajai Sajungai išdirbtus įstatus.

Sajungos įkurimas paprastai atliekama per įsteigiamąjį susirinkimą. Bet mūsų šelpimo draugijoms skatinant prie pagreitinimo Sajungos įkurimo negalime laukti ateinančios vasaros vakacijų, kuomet greičiausiai butu galima padaryti tasai pageidaujamas įsteigiamasis Sajungos susirinkimas. Priversti todėl esame eiti prie sąjungos įsteigimą nepaprastu keliu; nutarėme atlikti Sajungos ikūrimo tą per laiškų. Tam tikslui prašytume Draugų studentų, sutikus prisidėti prie Sajungos, ko greičiausiai atsiųsti tuo tarpu Organizacijiniam Komitetui visų savo draugijos narių vardus ir pavardes su apsirinktų mokslo šakų pažymėjimu.

Organ[izacinis] komitetas sulaukęs iš visur žiniu minėtame dalyke išsiun[l. 90]tinės į Sąjungą stojančiosioms draugijoms visų draugijų narių sąrašą, prašydamas paduoti nuomone kokiame mieste turētu būti Sąjungos Valdyba; šitasai klausimas turētu būti išrišta paprasta balsų diduma. Pagalios Komitetas praneš draugijoms apie balsų didumu nurodytąją Sąjungos Valdybai vietą ir lauks draugijų balsavimo Sąjungos Valdybos narių išrinkimo reikale.

Tokiu keliu manome galimu esant daiktu įkurti Lietuvių Katalikų Studentijos Sąjungą nelaukiant ateinančios vasaros. Visokios tuo keliu atlikto darbo neišvengiamos netobulybes galima bus atitaisyti per pirmąjį Visatinį Sąjungos Susirinkimą.

Pasitikėdami, Draugai Studentai jusų rimtu supratimu bendrų lietuvių katalikų studentijos reikalų ir dorų širdžių prakilnumu drįstame tikėtis netrūkų susilauksią minėtame reikale nuo Jūsų atsakymą.

Musu antrašas: Mr. A. Viskantas, rue Vésale, 8, Louvain, Belgique.

Organizacijinio Komiteto
Už Pirmininką Galdikas Jur.
Raštvedys Kuraitis Pr.

Louvain.
1909 m. Gruodžio 2 d.

DOCUMENTS OF THE 'LIETUVA' ASSOCIATION
OF LITHUANIAN STUDENTS AT THE UNIVERSITY
OF LEUVEN

Summary

At the late nineteenth and the early twentieth century, a fair number of young people from Lithuania studied at Western European universities. Catholic priests also went to study abroad and chose universities of Rome, Fribourg, Innsbruck and others for their studies. Around 1909–1910, several priests from Lithuania enrolled in the University of Leuven in Belgium and came up with the idea of founding an association of Lithuanian students. Thus, on 2 July 1909, the 'Lietuva' [Lithuania] association was founded, with students from the University of Leuven as its members. The association was active until 1913, when the last Lithuanian student left the University of Leuven. Nine student priests were members of this association throughout its existence. During the two years of actual activity, the association focused mainly on reading the Lithuanian press, writing articles for Lithuanian newspapers, and on various issues of its internal life. This article includes the surviving documents of the 'Lietuva' association: its statute, minutes of meetings, and the like.